

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Stev. čekovnega računa 14.900

TPD sme vse

V zadnji številki smo poročali, kakšne namene ima TPD. Medtem se je vršila 27. aprila 1933 na banovinski upravi v Ljubljani anketa. Imela je namen, da vpliva na vodstvo TPD, da nameravane redukcije odloži ali pa vsaj omili. Kajti ni malenkost in tudi ne zadeva samo ene osebe ali enega podjetja, če je z eno potezo prizadetih 350 družin.

Toda TPD nima nobenih obzirov, pač, samo obzir do dividend, do dobička. Zato je s 1. majem proti vsakemu pričakovanju brez obzira izvedla že javljene redukcije.

Zakaj proti pričakovanju? Na anketi dne 27. aprila je bila sestavljena posebna komisija, ki naj bi presodila na mestu ves položaj rudarjev, določila socialne vidike, pod katerimi naj bi se izvedle redukcije, obenem pa preštudirala, na kakšen način naj bi se nudila pomoč reduciranim. TPD se je pa zelo mudilo in tako postavila komisijo pred izvršeno dejstvo in ji delo sploh silno otežila. Gotovo je, da ni TPD vsega kriva. Gotovo je pa na drugi strani tudi to, da je njeno pretrdo postopanje naproči rudarjem krivično. Pri TPD se ponazoruje to, kakor pri vseh kapitalističnih podjetjih, namreč da je vse to, kar govorijo zastopniki kapitala o narodnem gospodarstvu, o pomenu gospodarstva za državo in narod, da so gospodarski krogi stebri reda in miru, navadna fraza. Ima le to nalogo in namen, da krije njihov brezmejni egoizem.

Zelo lepo se sliši na pr. trditve TPD, da ve, da ne morejo rudarji shajati s tridnevno plačo in da zaradi tega hirajo in so za delo manj sposobni. Zato mora izvršiti redukcije, da bodo imeli ostali stalen in boljši zaslužek. In resnica? Prizadeta je v prvi vrsti kategorija kopačev in družinski očetje. Najstarejši in v resnici poklieni rudarji morajo pasti na žrtvenik moloha kapitala. Kopači stanejo namreč TPD nad polovico več, kakor pa mlajše začetne moči.

Pa pravi TPD, da se ji smilijo rudarji, ker tako hirajo. Seveda, ta usmiljenost prihaja prav iz dna srca. Še bolj bi se TPD smilili rudarji, ko bi vedela, da napredek produkcije v njenih premogovnikih ni le zasluga strojev in drugih sredstev racionalizacije, ampak nič manj tudi priganjaškega sistema, ki se ga TPD poslužuje v veliki meri. Tudi ta priganjaški sistem je pil in še pije kri ter mozeg rudarjem.

Vprašanje je, kaj bo napravila ta komisija. Skoraj gotovo bo rezultat tak, kakršen je bil dosedaj rezultat vseh anket, namreč razni zastopniki se sestanejo, povedo več ali manj dobre načrte, TPD posluša, pri tem si pa misli svoje in tudi po svoje napravi. TPD se pač zaveda, da je močna. TPD naravnost izziva državno silo. Če bi jo tako delavstvo, bi že

Kje je inspekcija dela res potrebna reforme

Na plenarni seji Zbornice za trgovino, obrt in industrijo dne 7. aprila je njen podpredsednik g. Josip Rebek iz Ljubljane podal obširno poročilo, katerega smo delno že priobčili v 16. številki »Delavske Pravice«. Trgovski list z dne 15. aprila 1933 prinaša poročilo g. Rebeka v celoti. Gospod Rebek navaja številne argumente, s katerimi hoče dokazati, da je zakon o inspekciji dela potreben nujne reforme. Če bi gospodje delodajalci povedali popolnoma odkrito, bi rekli, da bi jim bila najljubša taka reforma, da se socialna zaščitna zakonodaja sploh odpravi. Socialna zaščitna zakonodaja danes pravno še obstoja, dejansko pa se ne izvaja niti v eni desetini. Zlasti velja to za zakon o inspekciji dela. To povemo g. Rebeku delavci, ki imamo boljši upogled v podjetja, kakor tudi v delovanje inspekcije dela. Če primerjamo delo, inspekcije dela z določbami zakona, ugotovimo, da inspekcije dela, take kot bi morala biti, sploh ni. S strani delavstva se čestokrat sliši, da je inspekcija dela bolj ekspoziatura Zveze industrijev, kakor pa nadzorni organ v zmislu zakona o inspekciji dela.

Tudi delavstvo zna upoštevati gospodarske momente, ker se je vsikdar zavedalo, da brez industrije ni delavstva in da pa tudi brez delavstva ni industrije. Niti prej, še manj pa sedaj v tej gospodarski zmedbi ni delavstvo zahtevalo dosledno izvajanje socialno zaščitne zakonodaje. Tisoče slučajev bi lahko navedli,

ki pričajo o vedno hujši reakciji delodajalcev napram delavski zaščiti. Delavstvo k vsemu temu molči in trpi, ker ve, da je čestokrat vsaka pritožba zastoj. Krivice, ki jih trpijo delodajalci po izjavah g. Rebeka, niso niti kaplja v morje, napram krivicam, ki jih trpi delavstvo. Za reformo zakona o inspekciji dela je g. Rebek podal zelo slabe argumente, zlasti, ker iz teh očitno zveni, da gre v glavnem za delodajalski absolutizem.

Gornje trditve hočemo podkrepiti s stvarnimi dokazi. Pod nadzorstvom Inspekcije dela se nahaja ca. 5000 trgovskih, 23.000 obrtnih in 563 industrijskih obratov, skupno ca. 28.000. V letu 1931 je bilo od Inspekcije dela nadzorovanih 26% industrijskih, 0,86% trgovskih in 3,3% obrtnih podjetij. V celoti torej samo 3,35%. V primeri z zaposlitvijo delavstva v teh obratih je bilo v letu 1931 nadzorovanih le 21.000 delavcev, kar pomeni 24% vsega delavstva. V letu 1932 je bilo nadzorovanih 17% industrijskih, 10% trgovskih in 5% obrtnih podjetij. Skupno torej 6,17% vseh obratov. Delavcev je bilo nadzorovanih le 17% od celotne zaposlitve.

Kaj bi rekla n. pr. davčna uprava, če bi se davčni zakon ne izvajal niti za 10%. Prav to velja tudi za ostale zakone, ki ščitijo interese delodajalcev in gospodarstva. Le socialno zaščitna zakonodaja bi se po mnenju gospodov delodajalcev ne smela izvajati niti za borih 6%. (Dalje prih.)

Delavec ni deležen sadu svojega dela

V zadnjih dveh člankih smo pod naslovi »Zena izpodriva moža« in »Število zavarovanih delavk raste« ugotovili kvaren pojav, ki nam ga prinaša sodobna kriza. Ta pojav seveda ne ostaja brez posledice tudi na dohodke delavca.

Da bo utemeljitev stvarna, se moramo zopet poslužiti statistike. S padanjem števila zaposlenega delavstva, pada tudi povprečna zavarovana plača, ki je nekak barometer delavskih plač. Sicer so faktični zaslužki, posebno delavcev, nekaj višji kot je zavarovana plača. Skupna povprečna dnevna zavarovana plača je pri SUZOR-u znašala za enega delavca v letu 1929 26,32 Din. V letu 1930 se je vsled večjega števila zavarovancev celo nekaj

dvignila, in sicer na 26,56 Din. V letu 1931 je že v padanju in je znašala 26,19 Din. V letu 1932 pa še samo 24,58 Din.

Povprečna dnevna zavarovana plača delavcev se je gibala sledeče:

V letu 1929 Din 27,94, v letu 1930 Din 28,34, v letu 1931 Din 28,25, v letu 1932 Din 26,63. Da je ženska delovna moč veliko manj plačana, nam pove statistika. Tako je znašala povprečna dnevna zavarovana plača delavk v letu 1929 Din 20,86, v letu 1930 Din 20,86, v letu 1931 Din 20,07, v letu 1932 Din 18,76.

Vsled redukcij, ki v pretežni večini zadenejo bolj moške, nego ženske, so izgube na zaslužkih delavcev naravnost ogromne. Delavstvo, zavarovano pri SUZOR-u, je po padcu zavarovanih članov zadnjih dveh let (95.264) izgubilo na zaslužku, ako računamo njihov zaslužek samo po povprečni zavarovani plači nad eno in pol milijarde dinarjev.

Nihče tedaj ne more trditi, da je bolj prizadet nego delavstvo. Toda ta izguba na zaslužku je vzeta minimalno, kajti faktični za-

davno moralo nositi posledice. Tudi TPD mora pokazati država, da je več, kakor kakšno podjetje, ki je ustanovljeno le za to, da izsesava delovno ljudstvo zaradi dividend. Tudi TPD mora postaviti država meje, čez katere ne bi smela iti.

Viničarji

PRAVICA MORA ZMAGATI!

V Ricmancih je razpravljala viničarska komisija. Viničar Štefanič je že 20 let v službi pri kmetu Horvatu iz Lešnice pri Ormožu. Nenadno mu je bila s priporočnim pismom odpovedana služba z zahtevo, da se izseli do konca aprila, ker hoče gospodar popravljati viničarijo. Po viničarskem redu § 20. pa to ni noben vzrok, predvsem ker se je takoj zaznalo, da je ta najel že drugega viničarja in temu že izročil njive, ki jih je prej obdeloval tov. Štefanič. Tisti dan, ko se je vršila zato viničarska komisija, je že novi viničar vozil gnoj na njive. Po prizadevanju viničarjevega zastopnika se je dosegel sporazum. Gospodar je spoznal, da njegovo ravnanje z viničarjem ni v skladu z viničarskim redom. Zato je službeno odpoved umaknil in viničar ostane še za to leto v stanovanju, z vso doseadanjo deputatno zemljo še naprej, delo v vinogradu pa mu ne dovoli, razen da si pokosi travo. Viničar bo torej imel vse pravice, v vinogradu pa mu ne bo treba delati in bo lahko šel drugam, kjer bo imel večji zaslužek. Kakor s stari konjem, tako se naj zgodi tudi s stari viničarjem, da ga po 20letni službi vrže na cesto. Imamo viničarski red; ako pa strokovne organizacije ne bi imeli, bi že videli, kaj vse bi se z viničarji delalo.

V Zg. Ročici pri Sv. Ani v Slov. goricah je bilo ravno tako. Po trgatvi sta gospodarja Valentin in Marija Podletnik odpovedala službo viničarju Kranjcu Martinu. Do začetka aprila letos bi se viničar moral izseliti. Dne 26. marca se je vršila viničarska komisija, kjer pa kmetje niso hoteli priznati viničarju nobene pravice. »Strokovna zveza viničarjev« je napotila prizadetega viničarja k odvetniku. Dne 3. aprila je bila poravnava, ki se je končala s popolno zmago viničarja. Posestnika Valentin in Marija Podletnik se zavežeta napram viničarju Kranjcu Martinu: 1. priznata, da obstoji službeno razmerje, sklenjeno dne 15. avgusta 1930 z vsemi takrat določenimi pravicami in dolžnostmi še do letošnje jeseni, kakor določa viničarski red; 2. ječmenova posevca pripada viničarju brez odškodnine; 3. viničar ima prost dohod in odhod k stanovanjski hiši, otroci se lahko svobodno gibljejo okrog hiše; 4. od dneva te poravnave nimata viničarja nobenih dolžnosti več glede opravljanja vinograde in drugih gospodarjevih del; 5. radi dolgoletnih dni se posestnika odpovedujeta vsemu in ničesar več zato od viničarja ne terjata; 6. viničar ima pravico uživati vso doseadanjo njemu pripadajočo deputatno zemljo in travišče; 7. vse s tem nastale stroške plačata posestnika.

Ta primer je senzacija. Najprej vidimo, kako kmet bogatin, brez otrok, hoče izgnati viničarja s šestimi otroci iz stanovanja. Njive, ki jih je imel viničar, je kmet zasejal letos z ovsem. Pri viničarski komisiji naženejo vse svoje ljudi skupaj, da molijo razpravo. Med tem pride ravno še en viničar prositi župana za ubožno sprčevalo. Župan se ga loti vpricho cele množice. Zastopnik viničarja prekine razpravo, zadevo mora dobiti v roke odvetnik. — Ugibanje tako kmetov, kakor viničarjev, kdo bo zmagal. Na dan po poravnavi pa vsi začudeno gledajo, kako viničar že vozi gnoj na njivo posejano z ovsem in si sadi na mestu svoj krompir. Viničarjeva pravica je torej zmagala! Razočaranje kmetov, veselost viničarjev! Revolucija pravice je to, po zaslugi strokovne organizacije viničarjev.

Čitaj „BESEDO“!

služki so, kakor je bilo že poudarjeno, precej višji. Kupna moč delavca je s tem močno okrnjena. Poleg tega pa v zadnjem času draginja raste. Tedaj za delavstvo dvakratno gorje. Nižje plače — dražje življenje. Pri tem pa ima dobiček kapital, ki se plodi in gro, madi za kopico kapitalistov. In kaj je še tragično pri tem? Kapitalisti uživajo in dobijo za vse, kar zahtevajo, zaščito, delavstvo pa še to malo ne, da bi imelo za svoje trudapolno in naporno delo zasiguran, pošten zaslužek.

Nihče naj ne pričakuje rešitve od zgoraj. Ključ do tega je v delavcu samem. Le združeni se bodo mogli boriti proti izkoriščevalcem. Dokler tega ne bodo storili, je vsaka zahteva glas vpijočega v puščavi.

Privatni nameščenci

Vabilo

na javni shod »Strokovne zveze privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije«, ki bo dne 17. maja 1933 ob 8 zvečer

v mali dvorani palače »Delavske zbornice« na Miklošičevi cesti v Ljubljani (vhod pri Prosvetnem odseku DZ) s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev.

2. Referat: »Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije« v odnosu do drugih organizacij.

3. Slučajnosti.

Na shod so vabljeni vsi krščansko misleči privatni in trgovski nameščenci in nameščence.

ODBOR.

Rudarji

Hudajama. Koliko rudarjev je bilo tekom enega leta pri tukajšnjem rudniku odpuščenih? Odgovor se glasi tako-le: Spomladi l. 1932 je bilo odpuščenih 40, večinoma posestnikov, kopaške kategorije. V jeseni 1932 je bilo odpuščenih 82, od teh je bilo 10 upokojenih. Spomladi 1933 pa je bilo reduciranih 120 rudarjev. Pri jesenski in spomladanski redukciji so bili odpušteni večinoma tisti, ki nimajo sredstev za preživljanje. Tako je bilo reduciranih skupaj 242 rudarjev. Oni pa, ki so še zaposleni, se do skrajnosti priganjajo in zunanji delajo celo po 9, 10 ur na dan. Zdi se, da hočejo gospodje one brez dela in zaslužka izstradati, druge, ki so pa zaposleni, pa s prenapornim delom izmzgati do skrajnosti. Delavec, spreglej, združi se!

Hrastnik. Proslava 1. maja se pri nas ni vršila. Dan je potekel mirno. Mnogo rudarjev je odšlo v hribe, zlasti na Mrzlico. Veliko razočaranje pa je doletelo rudarske upokojece. Vsakega prvega v mesecu so doslej redno prejeli izplačano pokojnino, a letošnji 1. maj niso dobili nič, ker bratovska skladnica ni prejela denarja. Izplačilo se je odgodilo za nedoločen čas. Pred 14 dnevi napovedana redukcija v rudniku se je izvršila. Omilila se je v toliko, da je bilo začasno nazaj sprejetih 25 rudarjev. Za pokojnine je bilo predlaganih čez 25 rudarjev, ki pridejo še na zdravniški nadpregled, ki ga bo vodil šef-zdravnik Glavne bratovske skladnice iz Ljubljane kar v Hrastniku. Ker je po novih predpisih zelo težko priti do pokojnine, se mnogi upravičeno boje, da ostanejo brez nje, čeprav imajo 25, 30 ali še več let naporne službe v rudniku.

Trbovlje. Eni za snago, drugi proti. Vsak rudar in njegova žena, katera se zavedata, da je snaga predpogoj zdravja, odobravata postopanje po strogih predpisih tukajšnjega hišno-policijskega reda rudniškega poslopja. Zahteva se najstrožja snaga, v drugem primeru preti neizbežna kazen, celo prestavitev družin v slabša stanovanja.

Na tem stališču stoji g. hišnik oziroma obratvodstvo zunanje obrate. Vodstvo rudnika pa je drugega mnenja in hoče ukiniti kopalnico na Polaju. Kopalnica je vendar predpogoj za snago v stanovanjih. Le tu se more umazani rudar osnažiti in pustiti svojo delovno obleko. Kako naj se človek umiva po celem telesu doma pri družini med majhnimi otroki, kam naj rudar, ko ima samo eno sobo, spravi zamazano in blatno delovno obleko, da se mu soba ne bo prašila in obleka kužila zraka z raznimi plini, ki se na oblekah prinašajo iz rogov. Ali potrebuje rudarska deca in sploh družine še več tuberkuloze, ali so vse navedbe g. dr. Prodana brezuspešne in ali se ta gospod trudi zmanj za Trbovljah za odpravo tuberkuloze? Vodstvo rudnika opozarjamo na zakon o zaščiti delavstva § 31, da si ga ogleda, rudarsko oblast pa naprošamo, da zahteva od družbe točno izpolnjevanje zakona.

Rudar. Neuporabljen premož so zadnje čase začeli prejemati rudarji za svoj deputat. Od obstoja rudnika pa do leta 1930 so rudarji prejemali za kurivo saj deloma porabljen premož. Sedaj pa rudnik nalaže in pošilja delavcem premož iz skladišča in to sam prah. Ventilacija štedilnikov pa ne odgovarja kakovosti kuriva, ki ga dobivamo. Čudno, rudar koplje premož, za kuhanje svoje malenkostne hrane pa prejema neporabljen premož. Smo radovedni, s kakim premožem kurijo ravnatelj in pri družbi bolj upoštevani.

Kovinarji

Guštanj. Umrla je po tridnevni bolezni za pljučnico Marija Bisternik, tovarniška delavka v Tolstem vrhu. Bila je vdova že več let in je do sedaj preživljala svoja dva otroka in staro mater. Vprašanje je, kdo bo sedaj skrbel za otroka, posebno pa še za 70letno onemoglo mater. Rajna je bila zvesta naša tovarišica. Pokopali smo jo v torek, dne 25. aprila ob spremstvu godbe in obilnega števila delavstva in drugih prebivalcev. — Naj ji Vsemožni nakloni večni mir, preostalim pa naše sozaje. — Kovinar.

Lesno delavstvo

Bohinjska Bistrica. Naša skupina je imela svoj redni občni zbor v nedeljo 23. aprila, na katerem se je izvolil sledeči odbor: Rant Ivan, predsednik; Medja Ivan, podpredsednik; Koblar Franc, tajnik; Perše Franc, blagajnik; Vidmar Luka, gospodar; namestniki: Beznik Valentin, Jensterle Anton, Medja Franc. Apeliramo na vse odbornike, da se res poglobijo v organizacijsko delo, ter redno udeležujejo sej in sestankov. Le na ta način se potem vzgajajo v neustrašene borce za delavske pravice. Več medsebojnega stika in več prave delavske izobrazbe nam je potrebno, to pa najdemo le v strokovni organizaciji.

Kemični delavci

Moste pri Ljubljani. V nedeljo, dne 7. maja ob pol 10 se bo vršil članski sestanek skupine kemičnih delavcev v prostorih g. Oražma v Mostah. Vsi člani, ki niste v službi, se sestanka, ki je zelo važen, polnoštevilno udeležite. — Odbor.

Delavsko združništvo

VABILO

na redni letni občni zbor Delavske posojilnice v Laškem r. z. z o. z., ki bo v nedeljo, dne 14. maja 1933 ob pol 8 zjutraj v Društveni dvorani (pri cerkvi) v Laškem s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva; 2. Poročilo nadzorstva; 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1932; 4. Čitanje revizijskega poročila; 5. Volitev načelstva in nadzorstva; 6. Slučajnosti. — Ako občni zbor ob navedenem času ne bo sklepčen, se bo vršil pol ure kasneje z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih članov. — Odbor.

Občni zbor Produktivne zadruge kolarjev, instalaterjev in sorodnih strok se bo vršil v torek, dne 16. maja 1933 ob 5 popoldne v prostorih JSZ na Miklošičevi cesti s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika; 2. poročilo načelstva; 3. poročilo nadzorstva; 4. raznoterosti. — V primeru nezadostnega števila navzočih se bo vršil občni zbor pol ure pozneje ob vsaki udeležbi, ki sklepa polnoveljavno. — Načelstvo.

Nazarje. V nedeljo, dne 7. maja, bo ob pol 10 popoldne v bivši društveni dvorani občni zbor tuk. Del. konzumnega društva z običajnim dnevnim redom. Vsi člani se vljudno vabijo. Pred občnim zborom, t. j. ob 9 popoldne bo sv. maša na gradu. Mašuje prevzvišeni nadškof Jeglič. Zato ne bo treba radi občnega zbora nobenemu biti ta dan brez sv. maše. — Odbor.

Socialna in gospodarska politika

NAŠE NAR. GOSPODARSTVO V MARCU 1933.

(Po statistiki OUZD v Ljubljani).

Oživljenje gospodarske delavnosti v marcu imamo v prvi vrsti pripisovati seziji. »Gradnje nad zemljo« (stavbarstvo) so povečale število zaposlenih delavcev od februarja do marca za skoraj več kot 30 odstotkov. Skoraj isti odstotek enomesečnega prirastka izkazuje »gradnja železnic, cest in vodnih zgradb« (regulacija Ljubljane!). »Industrija kamenja in zemlje« se je izboljšala za več kot 21 odstotkov. Pomembnejši absolutni (ne odstotni) prirast izkazuje že: »gozdno planinska industrija« za 262 delavca in »tekstilna industrija« za 318 delavcev.

Nobena industrija ni nazadovala v večjem obsegu. Največji absolutni padec ima kovinska industrija in sicer 111 delavcev, kar znaša niti ne 2 polna odstotka. Nekoliko nad 2 odstotka je nazadovala zaposlenost v trgovini, grafični industriji in industriji za predelovanje lesa ter rezbarstvo.

Iz uredništva. Vsi dopisi morajo biti v bodoče brezpogojno v torek popoldne v uredništvu. Ponovno opozarjamo vse tovariše dopisnike, da naj bodo dopisi pisani s črnilom in samo na prvi strani pole.

Doma in po svetu

Naše delavstvo je po vseh industrijskih krajih širom Slovenije lepo in dostojno praznovalo praznik dela, 1. maj. Simbol praznovanja je bil v tem, da se je delavstvo zbralo v cerkvah pri sv. maši, katere so se darovale za pokojne tovariše. Tisti, ki so bili prosti, so šli v naravo na izlete, ostali pa na delo. Krščansko socialistično delavstvo se zaveda, da je 1. maj praznik dela. Naše tiho in vztrajno delo gre za tem, da priborimo delu pravo vrednost — čast in oblast.

Pred sodiščem za zaščito države je bil dne 29. aprila obsojen dr. Maček na 3 leta strogega zapora. Poleg tega je obsojen tudi na plačilo stroškov kazenskega postopanja, ki so izterljivi.

V Nemčiji so praznovali 1. maj po naročilu od zgoraj. Vse se je vršilo z velikim pompom in paradami. Hitler je imel govor v katerem pa ni povedal nič novega. Poudarjal je, da mora 1. maj postati praznik medsebojnega spoštovanja vseh stanov in praznik nacionalnega dela.

Hitler se je končno polastil strokovnih organizacij. Sestavljen je poseben akcijski odbor za preosnovo strokovnih organizacij. V vodstvo tega odbora je imenovan dr. Ley. Dvomimo, ako bo preosnova strokovnih organizacij pripomogla k rešitvi socialnega vprašanja. Hitlerjev režim se nekako izogiba radikalnih ukrepov proti brezposelnosti. Ako bodo rešitev tega vprašanja dalj časa zavlačevali, je verjetno, da bo Hitler prav tako hitro izgubljal simpatije, kakor jih je pridobival.

Ameriški senat je dal Rooseveltu široka pooblastila za izboljšanje ameriškega gospodarstva. Izvedla se bo inflacija, organizirala pomoč farmerjem in ustanovili se bodo pomožni odbori za zidanje delavskih domov.

Avstrija se zelo otepa Hitlerjevega objema. Kancler Dollfuss je izjavil, da mora Avstrija za vsako ceno ohraniti neodvisnost napram vsem. Smo kot druga nemška država in imamo svojo posebno nacionalno nalogo. Z nemško vlado smo pripravljene prijateljsko sodelovati.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. — Za Jugoslovansko tiskarno: K. Čeč. — Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: Srečko Žumer.

Kje je pomoč za rudarja

Dokaj različna so mnenja o vprašanju našega rudarskega delavstva. Tako smo čitali pred kratkim članek: »Ni več upanja za rešitev rudarjev«. Krščansko soc. rudarji, organizirani v JSZ, pa smo drugega mnenja, in prav nič ne obupavamo, ker vemo, da je za rudarja še rešitev. Res je, da je rudar že veliko zamudil. Delavec je vir blagostanja, zakaj bi ga vendar kdo begal, da za njega ni rešitve iz položaja, v katerem se danes nahaja. Rekli smo, da ne obupavamo nad boljšo bodočnostjo, pač pa hočemo pokazati pot rudarskemu delavstvu v boljšo bodočnost iz današnjega nevdržnega stanja.

Povsod, in kjerkoli pogledamo v zgodovino človeštva, osobito pa delavstva, opazimo, da človek propada takrat, kadar je izgubil smisel za skupnost. To se pravi, da je prenehala v njem ljubezen do soljudi, do sočloveka. Človek, pa naj si bo tak ali tak, je danes pozabil to osnovno podlago ljubezni in pravice. Morda se tega celo delavstvo ne zaveda. Pa se vprašajmo, če to ni tako? Rudar danes ne vidi v rudarju onega, ki mu je, in ki bi mu moral biti njegov bližnji, na katerega je navezan, kakor tudi potreben v skupnem delu za boljšo bodočnost. Rudar zabavlja čez kapitaliste, pri tem pa pozablja, da se je tudi njega oprijel kvarni sebični duh kapitalizma. Vsak človek in tako tudi rudar mora slediti času in po njem uveljavljati svoje opravičene zahteve. Posebno delavec ne sme nikdar misliti, da ga bodo rešili ljudje, kateri njegovih težav ne poznajo, ali jih nečejo poznati. Delavstvo mora samo stremeti za lastni blagor. Nobenega človeka ne more nikdo rešiti, če sam ne pokaže zato potrebne volje. Kaj pa dela danes rudar za rešitev svojega delavske-

ga vprašanja? Že smo omenili, da je rudar zgubil samozavest in misli, da je vse njegovo delo in ves njegov trud zastonj. Borci za delavske pravice so bili prepričani, da mora biti delavec organiziran, če hoče kaj doseči. Rudar pa čisto pozablja, da je njegova rešitev le v organizaciji, pač pa vidi samo sebe, v svojem sodelavcu pa vidi le rivala, o katerem misli, da mu odjeda kruh. Nikakor pa še ni prepoznano, da tudi rudar krene drugo pot. Rešitev za delavca, osobito rudarja, pa so strokovne organizacije.

Zato pa rudar razmišljaj, ali je tako ali ni. Nič ni prepoznano, če storiš svojo delavsko dolžnost in stopiš v organizirane vrste, kar ti edino more pomagati, da se rešiš zla, katerega si delno tudi sam kriv. Ves jok in stok je zaman, če ne najdeš poti do samopomoči. Edina pot je po organizaciji, ne pa sramotno prosjačenje. Brez požrtvovalnega dela pa ni življenja in ni bodočnosti delavstva. Zato pa rudar stopi na plan, pusti duh kapitalizma, in ne pomagaj onemu, ki te tlačí k tlom, ne podpiraj ga s svojo nezavednostjo in ne dajaj mu v roke biča, ki te tepe.

Ne oziraj se kaj drugi pravijo, stori to, kar veš, da je prav in tebi v korist. Ne poslušaj v tem delodajalca, ki ti pravi: saj vseeno dobiš svoje, saj veš kaj in koliko ti dam kot posameznemu delavcu. Resnica pa je, da ti da le ono, kar si si priboril v skupnosti, to je v strokovni organizaciji.

Nerazumljivo je rudarjevo mišljenje, da vse nič ne pomaga, če je organiziran ali ni. Dokler bo v rudarju prevladovalo to mišljenje, bo vedno siromak, kajti le v skupnosti je uspeh in moč.

Upton Sinclair: DOLARJI

roman

Lulu Belle je bila tretji rod in morala se je pokoriti za grehe svojega deda! Okoliščina, da sama osebno ni bila ničesar kriva, ji ne bo prav nič koristila, — to se je dalo iz svetopisemskega besedila zadosti sklepati. Toda, ali je Jed res veroval v to? Ali se je, ne da bi vedel kdaj, spreobrnul k nazoru mra. Warrenerja, da človek ne sme česa sprejeti zato, ker je zapisano v svetem pismu, temveč mora sam odločiti in razsoditi ali je pametno ali ne? Ali naj človek neha poslušati Boga in si predrzne soditi o njem ter mu veleovati, kaj naj dela in dovoljuje?

To ni bilo abstraktno, bogoslovsko, marveč zelo praktično, zelo žgoče vprašanje, kajti značilo je: ali bi Jed smel brez ozira na božje želje vzeti usodo Lulu Belle v svoje roke? Jed je šel z dokazom za korak naprej in je vprašal: Recimo, da bi bila božja volja, da se Jed zaplete v to stvar! Recimo, da bi Bog izbral Jeda Rusherja za orodje, da bi rešil tega otroka? To je bilo stališče, ki je bilo za delovnega in podjetnega človeka že znatno prijetnejše! In tako so se izvršila vsa velika dejanja svetovne zgodovine — nekdo si je domišljjal, da ravna po nalogu Vsemogočnega.

II.

Recimo, da bi Jed hotel kaj storiti; kaj naj bi počel? Ali naj bi šel k svojemu delodajalcu in mu rekel: »Mr. Warrener, nerodno mi je, da vam moram to sporočiti, a čutim, da je to moja dolžnost. Vaša vnukinja, Lulu Belle Macy, mi je predlagala to in to. Mislim, da bi bilo treba obvestiti njeno mater, da otroku razloži in ga posvari.« Jed je bil prepričan, da bi mu bil Warrener hvaležen in bi njegovo ravnanje smatral za ravnanje poštenjaka.

Kako pa bi to sprejela mrs. Macy? Besnela bi od jeze in od sramu, morda bi Lulu Belle zaprla v njeno sobo ob kruhu in vodi. Kako bi se pa vedla do ovaduha? Jed ni imel dosti skušenj, a nagon mu je šepetal, da je sel slabih vesti redkokdaj prijeten gost. Jed bi bil ponosni ženski vedno trn v peti in bi jo vedno spominjal na nekaj, kar bi rada pozabila. Lahko bi si vtepla v glavo, da si ga bo spravila izpred oči; in ali ni Jedov gospodar že priznal, da je on šibkejši, kadar se spusti v boj z ženskami svoje družine?

Ali naj Jed sam govori z Lulu Belle in ji govori na dušo? Le da potem ne bi vedel, ali si je s tem pridobil prijatelja ali sovražnika. Treba je bilo priti na jasno glede glavne vsebine njegovega govorjenja — ali bi govoril z njo sebi ali njej v dobro? To vprašanje je Jeda spet speljavalo na spolzko pot. Tu je imel posla z osnovnimi načeli življenja, tistega življenja, ki ga je mislil sam začeti živeti. Trdno je nameraval poročiti Lulu Belle; če pa je bila »slaba« ženska, bi je vendar za vse na svetu ne hotel poročiti! Ali pa? Ali bi poročil »slabo« žensko, ki je slučajno bogata dedinja? In za kako »slabo« je prav za prav Lulu Belle imel? Menda vendar ne za tako, da bi je pravi mož ne mogel poboljšati? In recimo, da bi jo hotel poboljšati, ali bo to poskušal pred poroko ali po njej?

Dalj kakor štiri in dvajset ur se je Jed boril s temi vprašanji, preden se je zavedel njihovih temnih in neprijetnih strani. Drugi večer je šel spet na neskončno dolg sprehod in je skušal urediti svoje misli. Ko je odšel, je sijal mesec, ko pa je bil spet doma, so se valili po nebu viharjni oblaki. Nad gorami, ki so mejile zapadno obzorje mesta, so udarjali bliski in treski. V spremstvu te peklenske godbe je Jed prvič obiskal pekel, to se pravi, padel je v tiste globine človeške duše, ki so ustvarile pojem peklenskega kraja in šibkemu smrtniku sovražnih moči.

SPOMLADI NIMATE PRAVEGA VESELJA

OTROKOM:

19.-
Vrsta 4431-00
Lahki otroški čevlji za vsakdanjo nošnjo ob toplih dnevih. Izdelani so iz platna z gumijastim podplatom.

35.-
Vrsta 3661-00
Najdražjim — najboljše! Za Vaše ljubljence te močne in udobne čevljeke iz najtinejšega usnja.

39.-
Vrsta 2942-00
Zračne in lahke sandale s podplatom iz crep-gumija. Za tople sončne dni neobhodno potrebne.

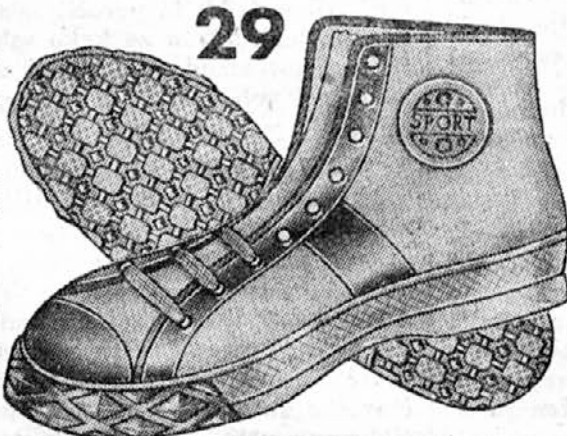
45.-
Vrsta 3922-00
Za nemirne dečke nizke čevlje iz boksa z močnim podplatom iz kruna. Zelo trpežni. Št. 35-38 Din 69-

49.-
Vrsta 5851-30
Za Vaše ljubljence te kombinirane čevljeke iz laka ali v rjavi barvi. Zelo lepi in okusni.

Naši sportni čevlji, praktični in poceni.

Vel. 24-28. Najidealnejša obutev za vsak sport in vsako igro v prirodi. S temi čevlji boste prištedili mnogo denarja in obvarovali Vaše usnjene čevlje. Vel. 29-34 Din 35-, 35-38 Din 39-, moški Din 49-.

29

Močne vezaljke Din 1- par.

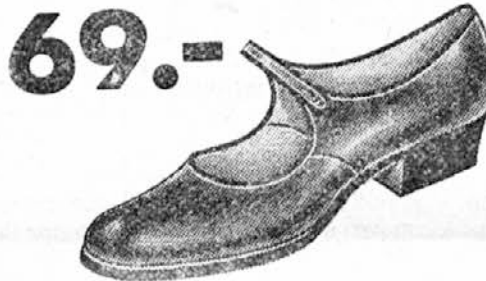

99.-
Vrsta 2845-11
Za navadne dni te čevlje iz črnega ali rjavega boksa. Ravnotake iz laka za nedeljo in praznik za Din 99-.

ŽENAM:

49.-
Vrsta 3335-10
Ženski sivi platneni nizki čevlji z gumijastim podplatom. Za lepe sončne dni.

69.-
Vrsta 3945-03
Praktičen in udoben čevlj iz črnega boksa z gumijastim podplatom. Nenadomestljiv za vsakdanjo uporabo.

Cenene nogavice iz prvovrstnega materijala:

Otroške nogavice:
Dojge bombazaste Din 8-, 10-, 12-
Kratke iz sukanca Din 7-, 9-
Za sport Din 10-, 12-

Ženske nogavice:
Najfinejše svilene Din 29-
Svilene viscosa Din 25-
Svilene . . Din 19-
Ia flor . . Din 19-
Bombazast. Din 15-
Bombazaste, normal Din 9-
Iz sukanca za sport Din 10-

Moške nogavice:
Iz sukanca ali polsvile . . Din 15-
Egiptovski bombaž z deseni Din 10-
Polsvilene Din 7-
Močne bombazaste Din 5-

Cistite svoje čevlje z našo kremo. 1 škatla Din 4-

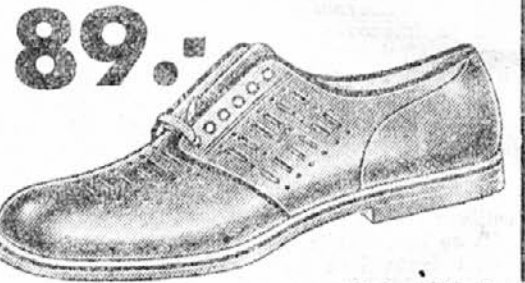

Obuvajte čevlje z našo žlico, da ne pokvarite opetnika. Žlica in kljukica Din 4-

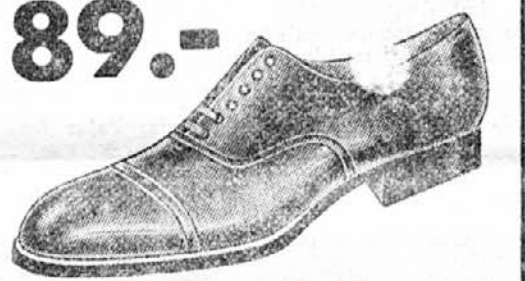
MOŽEM:

69.-
Vrsta 2947-00
Sandale, ki ne žulijo ne nog ne zeta. Zelo so lahke, zračne in udobne. Ženske Din 49-.

89.-
Vrsta 2927-41
Zračne in lahke sandale s chrom-podplatom. Neobhodno potrebne za tople dni.

89.-
Vrsta 1937-29
Iz močnega boksa z elastičnim gumijastim podplatom. Za vsakdanjo uporabo. Rjavi ali črni.

129.-
Vrsta 1637-21
Nizki čevlji iz dobrega črnega ali rjavega boksa z usnjanim podplatom.

149
Vrsta 1637-80
Nizki čevlji iz prvovrstnega telečjega boksa, okrašeni s perforacijo. Nosijo se k sportni obleki. Usnjena peta.

Bata